

Kapitalizam po meri čoveka

„Ako jedna milijarda stanovnika Zemlje nema dovoljno sredstava za život, onda treba menjati sistem“, kaže Bil Gejts.

DA LI JE moguće u kapitalizmu, po mnogima najboljem do sada izmišljenom ekonomskom sistemu, biti human? Imaju li uspešni učesnici u nemilosrdnoj tržišnoj utakmici vremena da oslušnu sa kakvim se problemima susreću drugi, ili da im eventualno pomognu? I kako to sve izgleda iz ugla običnog stanovnika neke od bivših socijalističkih zemalja Istočne Evrope, koje su bez oklevanja odbacile prethodni sistem i pohrlile u obećanu svetlu budućnost?

Iznenadujuće, ali odgovor na postavljena pitanja ne dolazi iz redova ovdašnjih evroentuzijasta (niti evroskeptika), već od strane najbogatijeg čoveka na svetu. Bil Gejts, odlazeći predsednik Microsofta, založio se u istupanju na Svetskom ekonomskom forumu u poznatom švajcarskom turističkom centru Davosu, za izgradnju boljeg sveta, ili kako je on to u svom izlaganju nazvao „kreativno podešavanje sistema“.

Gejts nije doveo u pitanje vrednost kapitalizma kao ekonomskog sistema, ali je izrazio nezadovoljstvo njegovim sporim promenama. „Ideja kreativnog kapitalizma jeste da spoji dve značajne osobine ljudske prirode – želju za napredovanjem i brigu za druge“, izjavio je Gejts. „Ako jedna milijarda stanovnika Zemlje nema dovoljno hrane ili im nije dostupna sveža voda za piće i mnogo toga drugog što podrazumeva normalan život, onda nema druge alternative nego menjati sistem“, izjavio je predsednik softverskog giganta iz Redmonda. „Točak istorije se i dalje okreće, ali treba sprečiti da on stalno gazi veliki deo stanovništva naše planete“, slikovito je svoju ideju opisao Gejts.

Gejtsovo izlaganje u Davosu nije izazvalo više od mlakih aplauza. Mnogi su

verovatno njegovo zalaganje videli kao nepraktičnu utopijsku ideju, ili kao priliku da se zgrne još malo novca, ali vredi podsetiti na dosadašnji humanitarni rad predsednika Microsofta.

Gejts je zajedno sa svojom suprugom Melindom u januaru 2000. godine osnovao humanitarnu Fondaciju Bila i Melinde Gejts (The Bill & Melinda Gates Foundation) koja raspolaže budžetom od 65 milijardi dolara. Lavovski doprinos uvećanju tog budžeta dao je i investitor Voren Bafet, „večiti drugi“ na listi najbogatijih stanovnika sveta, koji

je Fondaciji poklonio većinu svoje imovine – tačnije 30.700.000.000 dolara. Fondacija je poznata po svojoj delatnosti na planu zdravstvene zaštite širom sveta, posebno po donacijama namenjenim za borbu protiv side ili malarije, a velike sume novca poklanja i na planu obrazovanja, posebno za gradnju javnih biblioteka, dok na lokalnom planu pomaže uglavnom stanovnike američkih država Vašington i Oregon. Sedište Fondacije je u Sijetlu, a samo u periodu od 1999. godine do 2003. godine supružnici Gejts su u humanitarne svrhe poklonili dvadeset tri milijarde dolara.

Zanimljivo je da dvojicu prijatelja, osim liste najbogatijih ljudi na svetu što

je svake godine objavljuje časopis Forbes, na kojoj dugo zauzimaju prva dva mesta, povezuje i strast prema bridžu – obojica godinama učestvuju na turnirima u toj igri sa kartama, u kojoj je, prema Gejtsovim rečima, Bafet mnogo uspešniji. Gejts i Bafet su otišli i korak dalje – krajem 2006. godine osnovali su fond vredan milion dolara iz koga će se finansirati programi učenja bridža u srednjim školama u SAD, sa obrazloženjem da se radi o igri koja razvija kreativnost i oštrinu razmišljanja.

Kompanija Microsoft, na čijem čelu se Gejts nalazi od osnivanja, takođe je do sada učestvovala u brojnim donatorskim akcijama u kojima su đaci i studenti širom sveta besplatno dobijali računarsku opremu i softver. Microsoft je sa vladama nekih zemalja trećeg sveta (Gana, Angola, Čile itd.) sklopio sporazum o obrazovnoj pomoći na polju komunikacionih i informacionih tehnologija, finansiranju razvoja Interneta i obuci državnih službenika. Slične akcije organizovane su i u zemljama Istočne Evrope, pa i u našoj, koja prema najnovijim istraživanjima dramatično zaostaje za susedima u pogledu ulaganja u informacione tehnologije.

Kada je o nekadašnjim socijalističkim zemljama reč, primer Microsofta u pogledu donatorskih akcija sledile su i druge velike svetske IT kompanije, ali tek ostaje da se vidi da li će donacije i filantropija velikih tehnološke kompanija, koji su nesporno dobrodošli, doneti boljitak ili su u pitanju samo „lekovi“ koji ublažavaju simptome, a ne leče bolest (politička nestabilnost, korupcija, nedostatak pravne države itd.).

Grgo Butirić je zamenik glavnog i odgovornog urednika časopisa Mikro. Njegove uvodne reči pročitajte na adresi www.mikro.co.yu/arhiva/grgo.